

Nr 23

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt valutareglering jämte motioner i ämnet.

I en den 25 februari 1966 dagtecknad proposition, nr 43, vilken hänvisats till bankoutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av ett propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag

dels begärt riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering i enlighet med vad föredragande departementschefen förordat;

dels velat inhämta riksdagens yttrande över ett vid propositionen fogat förslag till förordning om fortsatt giltighet av valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264).

Den tid för vilken förordnande om fortsatt valutareglering avses bli meddelat och valutaförordningen äga fortsatt giltighet är den 1 juli 1966—den 30 juni 1967.

Förslaget till förordning har följande lydelse.

Förslag

till

Förordning

om fortsatt giltighet av valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264)

Härigenom förordnas, att valutaförordningen den 5 juni 1959, som enligt förordning den 26 maj 1965 (nr 215) gäller till och med den 30 juni 1966, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1967.

Beträffande motiven för vad som föreslagits i propositionen hänvisas till densamma.

Till utskottet har även hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

dels de likalydande motionerna nr 656 i första kammaren av herr *Lundström* och nr 808 i andra kammaren av herr *Ståhl m. fl.*, vari yrkats att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 43 måtte i skri-

velse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning i syfte att åstadkomma en väsentlig uppmjukning och förenkling av valutaregleringen och belysa de problem som skulle aktualiseras vid ett slopande av densamma,

dels de likalydande motionerna nr 657 i första kammaren av herr *Strandberg* och nr 807 i andra kammaren av herrar *Björkman* och *Bengtson* i Solna, vari hemställts att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 43.

Rörande de skäl som anförts till stöd för vad som yrkats i motionerna får utskottet hänvisa till motionerna II: 808 och II: 807.

Utskottet. Den valutareglering som tillämpas är baserad på en fullmaktslag, valutalagen, vilken ger Kungl. Maj:t möjlighet att utfärda vissa valutareglerningsbestämmelser. I fredstid får förordnande om valutareglering dock med visst undantag meddelas endast efter det att riksdagen lämnat sitt medgivande. Genom att giltighetstiden för ett sådant förordnande är begränsad till ett år får riksdagen tillfälle att årligen ta ställning till frågan om valutaregleringens fortbestånd. Även regleringsåtgärdernas närmare utformning, varom stadgas i valutaförordningen, skall därvid underställas riksdagens prövning. Grundförutsättningen för att valutareglering skall få påbjudas är att så prövas erforderligt för uppnående av det mål som fastställts för riksbankens penningpolitiska verksamhet eller eljest med hänsyn till rikets betalningsförhållanden med utlandet. Ett väsentligt drag i den tillämpade regleringen är att en betydande frihet lämnats åt riksbanken att i praxis liberalisera dess tillämpning. Såsom framhölls i bankoutskottets föregående år avgivna utlåtande om valutaregleringen (nr 32) vidtogs under år 1964 olika åtgärder i liberaliserande riktning. I fråga om praxis under år 1965 beträffande tillstånd till kapitaltransaktioner över gränserna vill utskottet hänvisa till propositionen och till valutastyrelsens senast avgivna berättelse (BoU:s mem. nr 1, s. 56).

I propositionen föreslås att förnyat förordnande om valutareglering skall få meddelas för ett år från kommande halvårsskifte, då nuvarande förordnande utlöper. Såsom skäl för hemställan härom åberopar föredragande departementschefen huvudsakligen, att valutaregleringen till den del som den nu främst är i funktion, nämligen i fråga om värdepappershandeln över gränserna, utgör ett väsentligt ekonomisk-politiskt instrument i den uppsättning av sådana som står samhället till buds för att uppnå de allmänt omfattade målen för den ekonomiska politiken. Departementschefen erinrar också om att han i årets finansplan berört frågan om valutaregleringen och därvid ansett sig kunna konstatera, att nödvändigheten av att kunna använda direkta medel för att begränsa de jämviktsstörande kapitalrörelserna mellan länderna vunnit erkännande på det internationella planet och såväl i USA som i flera västeuropeiska länder funnit uttryck i praktisk politik.

I de föreliggande motionerna riktas kritik mot vad departementschefen

sålunda uttalat. I motionerna I: 657 och II: 807 hävdas att de restriktioner som tillämpas i fråga om värdepappershandel mellan Sverige och andra länder skapar stora svårigheter för svenska företag i deras internationella verksamhet. Denna handel bör enligt motionärerna inte bedömas enbart ur inhemsk ekonomisk-politisk synvinkel. Eftersom den övervägande delen av penning- och kapitalflödet över gränserna redan ligger utanför valutareglernings kontroll anser motionärerna att kapitalrörelserna utan våda bör kunna helt frigges och hemställs därför om avslag på propositionen. En styrning av utvecklingen under ett övergångsskede anser de kunna komma till stånd på grundval av uppgiftslämnande från bankerna till riksbanken och rekommendationer från den senare till banker och andra företag. I motionerna I: 656 och II: 808 framhålles att valutareglerningen efter gjorda uppmjukningar tillämpas i rätt begränsad omfattning, i praktiken främst för att hindra utförsel av värdepapper. Med hänsyn till de ökande internationella förbindelserna bör regleringen enligt motionärernas mening på längre sikt helt avvecklas. Vad motionärerna nu föreslår är en utredning i syfte att åstadkomma en väsentlig uppmjukning och förenkling av valutareglerningen. Denna utredning anses också böra belysa de problem som skulle aktualiseras vid ett slopande av regleringen.

I likhet med motionärerna kan utskottet konstatera, att de i praktiken kvarstående begränsningarna i valutarörelserna huvudsakligen avser vissa typer av kapitaltransaktioner. Detta konstaterande leder emellertid icke utskottet till samma slutsatser som motionärerna. Utskottet anser fastmer att det av de skäl som departementschefen anfört finns fog för att vidmakt-hålla vissa restriktioner på detta område. Med anledning av den jämförelse som i motionerna I: 657 och II: 807 göres mellan Sveriges och övriga utvecklade industriländers lagstiftning rörande valutareglerningen vill utskottet framhålla, att såsom departementschefen påpekar även ett flertal andra västeuropeiska länder och USA funnit anledning till vissa åtgärder i syfte att begränsa kapitalrörelserna över gränserna.

Av det sagda följer att utskottet icke kan ansluta sig till det i sistnämnda motioner resta kravet på ett upphävande av valutareglerningen. Även det i motionerna I: 656 och II: 808 gjorda utredningsyrkandet anser sig utskottet böra avstyrka. Utskottet vill framhålla, att riksbanken enligt valutaförordningen äger en allmän befogenhet att medge befrielse från eller lindring i de skyldigheter som stadgas genom förordningen. En betydande smidighet utmärker sålunda enligt utskottets mening det nuvarande regelsystemet. I och för sig utgör en förändring av detta alltså icke någon nödvändig förutsättning för en sådan ytterligare liberalisering av valutapolitiken som motionärerna önskar. Utskottet anser sig emellertid också böra uttala, att några väsentliga ytterligare uppmjukningar av regleringen för närvarande ej synes vara möjliga utan en skärpt tillämpning av övriga stabiliseringspolitiska åtgärder, vilket är en lösning som utskottet icke finner sig kunna förorda.

Mot det vid propositionen fogade författningsförslaget har utskottet ingen erinran.

Åberopande vad här anförts hemställer utskottet,
att riksdagen måtte

A. med avslag på motionerna I: 657 och II: 807 samtycka till förordnande om fortsatt valutareglering i enlighet med vad som förordats i den förevarande propositionen;

B. vad beträffar det genom propositionen framlagda förslaget till förordning i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till kända vad utskottet ovan anfört;

C. besluta att motionerna I: 656 och II: 808 icke skall för-
anleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 31 mars 1966

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Ståhle, Hilding, Gustaf Henry Hansson, Åke Larsson, Palm*, Åkerlund, Larfors och Mattsson*;

från a n d r a kammaren: herr Regnéll, fru Renström-Ingenäs, herrar Hagnell*, Berglund, Franzén i Motala, Börjesson i Glömminge*, Rask och Hyltander.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

1. av herrar *Hilding*, *Berglund* och *Hyltander*, vilka ansett
dels att det avsnitt på s. 3 i utskottets yttrande som börjar med orden »I likhet med» och slutar med orden »finner sig kunna förorda» bort ha följande lydelse:

»Utskottet kan för sin del ansluta sig till de synpunkter och det förslag som framföres i de sistnämnda motionerna. Det är enligt utskottets mening tacknämligt att valutaregleringen numera tillämpas på ett i huvudsak mycket liberalt sätt, innebärande att tillstånd i åtskilliga fall ges även till kapitaltransaktioner över gränserna. De inskränkningar i valutarörelserna som kvarstår i praktiken torde fylla en högst begränsad funktion och ha ringa

ekonomisk-politisk effekt. Med hänsyn härtill och till önskvärdheten att ytterligare underlätta internationella ekonomiska förbindelser bör regleringen på något längre sikt helt avvecklas.

Ett fullständigt slopande av valutaregleringen bör föregås av en utredning som belyser de problem som en sådan åtgärd skulle kunna föranleda. Utskottet tillstyrker därför det i motionerna I: 656 och II: 808 väckta förslaget om en sådan utredning, vilken också bör ha till syfte att klargöra vad som kan företagas för att utan dröjsmål väsentligt uppmjuka och förenkla valutaregleringen. Utskottet vill understryka att även inom ramen för en bibehållen valutareglering en fortsatt liberalisering ter sig betydelsefull. Att författningarna medger en strängare valutareglering än som förekommer i praktiken är nämligen för företagen förenat med avsevärda nackdelar, bl. a. så till vida att osäkerheten om vilka kapitaltransaktioner över gränserna som kommer att tillåtas uppenbart försvårar en långsiktig planering av finansieringsmöjligheterna.»;

dels att punkten C. i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»C. med bifall till motionerna I: 656 och II: 808 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning i syfte att åstadkomma en väsentlig uppmjukning och förenkling av valutaregleringen och belysa de problem som skulle aktualiseras vid ett slopande av densamma.»

2. av herrar *Gustaf Henry Hansson* och *Åkerlund*, vilka ansett

dels att det avsnitt i utskottets yttrande som börjar på s. 3 med orden »I likhet med» och slutar på s. 4 med orden »har utskottet ingen erinran» bort ha följande lydelse:

»Utskottet kan helt ansluta sig till den i motionerna I: 657 och II: 807 framförda synpunkten, att en fortsatt valutareglering icke är erforderlig. Den liberalisering av regleringens tillämpning som skett inte minst till följd av internationella överenskommelser har, som motionärerna framhåller, medfört att största delen av betalningsströmmarna över gränserna är frigjorda från inskränkningar. Restriktiviteten är sålunda helt koncentrerad till den internationella värdepappershandeln, för vilken nära nog överstigliga hinder skapats. De ogynnsamma verkningarna härav träffar särskilt de internationellt inriktade företagen, vilka löper risk att komma i underläge i förhållande till utländska konkurrenter på grund av bl. a. att de inte kan skaffa sig kapital genom försäljning av värdepapper på utländska marknader.

De ekonomisk-politiska skäl som departementschefen anfört gentemot ett avskaffande av valutaregleringen i återstående delar finner utskottet inte härkraftiga. Andra, lämpligare instrument står till buds för att åstadkomma önskvärda stabiliseringspolitiska verkningar. I detta sammanhang vill utskottet framhålla, att efter ett upphävande av valutaregleringen möj-

ligheten kvarstår att i en väsentligt ändrad ekonomisk-politisk situation tillgripa gällande fullmaktslagstiftning. Utskotten föreslår alltså, att riksdagen avslår Kungl. Maj:ts begäran om samtycke till fortsatt valutareglering. Med detta ställningstagande bortfaller förutsättningarna för det av Kungl. Maj:t begärda yttrandet över det i propositionen framlagda författningsförslaget; Kungl. Maj:ts förslag i denna del bör alltså icke föranleda någon riksdagens åtgärd. Likaledes bortfaller förutsättningarna för en utredning av det slag som förordats i motionerna I: 656 och II: 808.»;

dels att punkterna A. och B. i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»A. med bifall till motionerna I: 657 och II: 807 avslå förevarande proposition i vad den avser begäran om riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering;

B. besluta att propositionen i vad den avser inhämtande av yttrande över vid densamma fogat förslag till förordning icke skall föranleda någon riksdagens åtgärd;»

3. av herr *Regnéll*, som ansett

dels att det avsnitt i utskottets yttrande som börjar på s. 3 med orden »I likhet med» och slutar på s. 4 med orden »har utskottet ingen erinran» bort ha följande lydelse:

»Utskottet kan helt — — — (= reservation nr 2) — — — icke föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid bifall till vad utskottet här föreslagit erfordras icke någon utredning av det slag som förordats i motionerna I: 656 och II: 808. Därest riksdagen däremot skulle ge sitt samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering bör en sådan utredning komma till stånd. Förutom att den skulle kunna skapa förutsättningar för en fullständig avveckling av valutaregleringen på något längre sikt, skulle den också kunna klargöra vad som i rådande läge kunde företagas för att utan dröjsmål väsentligt uppmjuka och förenkla valutaregleringen. Vid en bibehållen valutareglering skulle givetvis en fortsatt liberalisering av restriktionernas tillämpning vara betydelsefull. Att författningarna medger en strängare reglering än som förekommer i praktiken är nämligen för företagen förenat med avsevärda nackdelar, bl. a. så till vida att osäkerheten om vilka kapitaltransaktioner som kommer att tillåtas uppenbart försvårar en långsiktig planering av finansieringsmöjligheterna.»;

dels att punkterna A. och B. i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»A. med bifall till motionerna I: 657 och II: 807 avslå förevarande proposition i vad den avser begäran om riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering;

B. besluta att propositionen i vad den avser inhämtande av yttrande över vid densamma fogat förslag till förordning icke skall föranleda någon riksdagens åtgärd;»

dels ock att, för det fall att i motsats mot vad under A. yrkats samtycke skulle ges till förordnande om fortsatt valutareglering, punkten C. i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»C. med bifall till motionerna I: 656 och II: 808 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning i syfte att åstadkomma en väsentlig uppmjukning och förenkling av valuta-regleringen och belysa de problem som skulle aktualiseras vid ett slopande av densamma.»